

Riigikogu maaelukomisjoni istungi protokoll nr 54

Tallinn, Toompea

Teisipäev, 02. aprill 2024

Algus 14.00, lõpp 14.45

Juhataja: Urmas Kruise (esimees)

Protokollija: Kiia Väli (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Züleyxa Izmailova, Rene Kokk, Andrus Seeme

Komisjoni ametnikud: Marin Daniel (nõunik-sekretariaadijuhataja), Merle Kruusimägi (nõunik)

Puudus: Maido Ruusmann

Kutsutud: Eesti Maaülikooli Väikeloomakliiniku loomade käitumisspetsialist Tiia Ariko ja eksootiliste loomade meditsiini ekspert, vanemloomaarst Kristin Tõnise (1. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Kollektiivne pöördumine „Loom ei ole asi! Tema koht ei ole poeletil.“ Kohtumine Eesti Maaülikooli ekspertidega
2. Info ja muud küsimused

1. Kollektiivne pöördumine „Loom ei ole asi! Tema koht ei ole poeletil.“ Kohtumine Eesti Maaülikooli ekspertidega

Urmas Kruise sõnas, et komisjoni tänase aruteluga soovitakse taustinformatsiooni nt selles osas, kas loomi on eetiline poeletidel müüa, kui palju tekitab see loomades stressi, kas poodides kehtivad tingimused vastavad seadustele, kas tulevikus peaks olema lubatud loomade müümine praegusel kujul. Täna arutelul võiks rohkem tähelepanu pöörata küülikutele ja muudele väikeloomadele ning eksootilistele loomadele.

Kristin Tõnise selgitas, et tema hinnangul ei peaks loomi poodides praegusel kujul müüma, aga müümist on keeruline keelata ning pigem võiks muuta kehtivaid regulatsioone. Samas on seadused laiahaardelised (nt kasutatakse termineid nagu liigile sobilik keskkond ja toitumine) ning kontrolle tehes on tõlgendamisruum suur. Üldjuhul peetakse küülikuid poodides väikestes puurides kas üksi või mitmekesi. Heaoluaspektist lähtudes jääb puuriruum neile väikseks, aga puurimõõtmed jäävad seaduses määratud mõõtutesse. Lisaks ei mõju loomadele hästi see, kui inimesed käivad neid puuri taga vaatamas – loomad ei tunne end mugavalt selle melu ja lärmi keskel. Hamstreid ei tohiks puuris pidada paarikaupa, aga küülikud ja merisead on sotsiaalsed loomad, kes peaksid olema koos puuris. Kaupluste töötajad peavad olema koolitatud ning suutma tuvastada, millised loomad on emased ja isased. Komisjoni varasematel istungitel on toodud välja, et töötajaid koolitatakse, aga tekib küsimus, kui pädev see koolitus on (nt kas koolitusel on antud vananenud infot või on koolitus toimunud kaua

aega tagasi). Temale teadaolevalt on vähemalt üks lemmikloomapoekett öelnud, et neil on palgal loomaarst. Teised käivad oma loomadega lemmikloomakliinikutes. Tekib küsimus, kui pädevad on poodide arstid küülikute ja merisigade osas. Temani on jõudnud loomi, keda on arst kontrollinud ning arst ei ole avastanud loomadel probleeme, mis neil tegelikkuses on. Ta lisas, et kui loomi müüakse poodides, siis ei ole realistlik, et loomadele suudetakse tagada samad heaolu tingimused, mis võiksid neil olla kodumajapidamistes, kuna poodides ei ole piisavalt ruumi. Seetõttu võiks mõelda sellise lahenduse peale, et loomi ei peeta otseselt poeruumis, vaid poes on pildid loomadest. Sel juhul väheneks ka emotsiooniostude tegemine. Kindlasti peaks poest ostu korral saama loomaomanik kaasa dokumentatsiooni ning mitte lihtsalt info loomapidamise kohta, vaid loomaomanik võiks ennast mõnes süsteemis registreerida, et ta on sealt poest looma ostnud. Pikemas vaates võiks hakata küülikuid kiibistama, aga ei ole väga tõenäoline, et see kunagi toimima hakkab. Sel juhul oleks aga võimalik jälgida, et kes ja kust on hüljatud looma ostnud. Sel viisil saaks mõjutada inimeste käitumist.

Urmas Kruuse sõnas, et kauplusepidajad on öelnud, et kui nad poes soovivad ostjale osta sobiva suurusega puur, siis tihti ostetakse ikkagi odavam ja väiksem. Samuti on toodud välja, et kui nad oma töötajaid ei koolitaks, siis nad ei saaks tegutseda. Eelnevalt püstitati küsimus, et kui pädevad need koolitused on. Lisaks jäi eelnevast arutelust arusaam, et tuleks üle vaadata kehtivad regulatsioonid ja kaasajastada kauplustes müüdavate loomade pidamise nõudeid. 2022. aastal oli kontrollitud poode üle-Eesti koostöös Eesti Maaülikooli teadlastega ning ei olnud leitud vastuolusid seadustes kehtestatud nõuetega. **Kristin Tõnise** vastas, et ta osales ka 2022. aastal toimunud kontrollides ning seaduse alusel ei tehtud palju ettekirjutusi, aga leiti mitmeid punkte, mida saaks paremini teha. Seadustes ei käsitleta täna väga palju küülikute, merisigade ega roomajate heaolu. Poodide puhul on positiivne see, et neid käiakse kontrollimas ning puudusi on võimalik avastada. Ta ei poolda müümise keelamist, aga seadustes tuleks teha muudatusi. Komisjoni varasematel istungitel on poepidajad väitnud, et kui poodides keelatakse loomade müümine, siis hakkab massiliselt levima must turg. See väide ei vasta tõele, kuna juba täna on see suureks murekohaks (nt on inimesi, kes toovad loomi Poolast Eestisse ja müüvad neid siin). **Urmas Kruuse** sõnas, et komisjon on oma arutusel põgusalt käsitlenud seda, et inimesed, kes aretavad ja paljundavad loomi müügiks, peaksid oma tegevuse registreerima. Teatud mahus must turg jääb alati tegutsema, aga loomade müümine avalikus ruumis peaks olema mõistlikult reguleeritud.

Züleyxa Izmailova palus selgitada lindude ja kalade olukorda kauplustes. **Tiia Ariko** lausus, et lugedes komisjoni varasemate istungite protokolle, siis ta mõistab poepidajate seisukohta, et kui linde peetakse müügiks, siis on seda lihtsam teha linde väikses puuris koos pidades. Sel juhul peaks piirama puurides peetavate lindude arvu. Kui puuris läheb lendu suurem arv linde korraga, siis võivad nad üksteist vigastada. Loomakaitseseaduses (LoKS) on suured lüngad lindude osas - nt on kirjas, et puuris peab olema kaks õrt, aga mida teevad käabusvutid kahe õrrega. Rohkem peaks mõtlema liigi spetsiifilisuse peale. LoKS § 33¹ lg 3 määrab, et kaupluses müügiks pakutava lemmiklooma puur, terraarium ja akvaarium peavad olema samas ruumis müüdavatest lemmikloomatarvetest ja loomasöödast eraldatud vaheseina või muu eraldamist võimaldava vahendiga. Seega seaduses on täna juba reguleeritud, et loomad peavad kuidagi olema eraldatud ülejäänud poest, aga poed ei täida seda nõuet. Samas ei öelda seda ka kontrollides välja. Ta lisas, et Eestis peetakse põllumajanduslinde (nt kanu) ka lemmikloomadena. Neid ei saa tavapoest osta, seega ostetakse neid mustalt turult ning see pool on täiesti reguleerimata. Linde tuuakse välisriigist ning tihti on linnud väikestes puurides mitmekesi koos. Üldjuhul ei tule sealt kaasa ka veterinaarsertifikaate. See olukord on viitsütikuga pomm. Sarnane olukord on eksootiliste lindudega, keda tuuakse Eestisse tundmatutest kohtadest. **Züleyxa Izmailova** palus täpsustada öeldut, et loomade üle piiri vedamine on kui viitsütikuga pomm. **Tiia Ariko** sõnas, et piiriülese transpordiga võidakse Eestisse tuua igasuguseid haigusi (nt linnugrippi).

Urmas Kruuse küsis, kui loomi tuuakse ebaseaduslikult Euroopasse kolmandatest riikidest, siis kas loomade Euroopa-siseses transpordis kasutatakse põrandaaluseid farme või on probleeme järelevalves. Ta küsis ka, mis võiks olla siin lahenduseks. **Tiia Ariko** vastas, et

selle üle puudub täielikult kontroll. Kui mõni ettevõtte isegi on registreeritud, siis kui täpselt on võimalik kontrolle tehes teada saada ettevõtte loomade arv (kui palju registreeritakse ettevõttes sündinud järglasi ja kui palju tegelikult müüakse). Tema hinnangul on väga keeruline musta turgu kontrolli alla saada. Ta ei poolda poodides müügi keelustamist, vaid tegelema peaks reguleerimise ja kontrollimisega. Looma ostja peab tundma looma vastu huvi ning tõestama, et ta mõistab loomapidamise nõudeid. Kui poest ostetakse loomale liiga väike puur, siis tema hinnangul ei peaks poed seda inimesele müüma – poel ei ole müügikohustust, vaid tal on võimalus müüa. Lisaks pooldab ta seda, et poe müügisaalis on üleval loomade pildid ning loomad ise asuvad teises ruumis. Inimene näeks looma alles siis, kui ta on tõesti valmis looma eest hoolitsema. Nii väheneks emotsiooniostud.

Urmas Kruise palus selgitada, milline on Eesti Maaülikooli esindajate hinnang loomaaedade suhtes – loomaaedades käib ka palju inimesi, aga samas on loomadel loomaaias rohkem varjumiskohti. **Tiia Ariko** vastas, et loomaaias on puuride suurused sellised, et loomad saavad eemalduda ohuallikast piisavalt kaugemale. Lemmikloomapoes on puuri tagumine nurk liiga lähedal. Lisaks müüakse poodides saakloomi (nad ei ole jahipidajad), mispuhul on looma isikliku ruumi vajadus suurem.

Urmas Kruise sõnas, et Eestis on lemmikloomade hulk niivõrd suur, et ei ole võimalik piisavalt kontrollida kõiki osapooli. Ta küsis, kas olukorda leevendaks see, kui inimene peaks loomast teavitama, kui ta temaga riiki siseneb. Sel viisil oleks ehk võimalik anda inimesele looma ostuga kaasa ka dokumentatsioon looma päritolu kohta. **Tiia Ariko** vastas, et teoorias peaks see nii käima. Loomade üle piiri toomisel peaksid olema kaasas sertifikaadid, aga kuna neid ei kontrollita, siis on inimestes tekkinud karistamatuse tunne. Lisaks on loomade üle piiri toomine niivõrd lihtne, et kui Eestis keelustatakse loomade müümine, siis hakatakse neid ostma naaberriikidest. Ta pidas mõistlikuks sammuks seda, et inimene peab looma ostmisel allkirjaga kinnitama, et teda on teavitatud ja ta on saanud aru looma pidamise nõuetest. See ehk suurendab inimestes vastutustunnet. **Kristin Tõnise** lisas, et tal on kogemusi olukordadega, kus loomaomanik on soovinud reisida koos oma eksootilise linnuga mõnda välisriiki. Erinevatel riikidel on seal omad nõuded, mida peab eelnevalt täitma. Temale teadaolevalt ei anna täna poed nt küüliku ostuga kaasa dokumentatsiooni looma päritolu kohta. Viimastel aastatel on ta palju kokku puutunud veidrate sise- ja välisparasiitidega, mida ei ole Eestis varem leitud.

Rene Kokk sõnas, et komisjoni erinevate arutelude käigus on alati jõutud sinna, et Eestis on järelevalve pool nõrk. Kui kehtestatakse uusi regulatsioone ja karmistatakse nõudeid, siis ei suudeta kontrollida nende täitmist. Tõenäoliselt on kontroll olematu veebiportaalidest ostetud loomade osas. **Tiia Ariko** nõustus öelduga. **Andrus Seeme** küsis, kas järelevalve tegemine muutuks veel keerulisemaks, kui poodides keelatakse ära lemmikloomade müük. **Tiia Ariko** vastas, et sel juhul ei kontrollitaks ka neid väheseid loomi. Poe puhul on positiivne see, et kui inimesel on tekkinud soov osta loom, siis ta saab poes müüja käest infot küsida. Kui loom ostetakse emotsiooniostuna sotsiaalmeedia postituse peale, siis ei ole tal võimalik küsida.

Rene Kokk sõnas, et tema hinnangul ei ole mõistlik keelata poodides loomade müümine. Mõistlikum oleks pidada loomi teises ruumis ning poe müügisaalis oleks pildid loomadest. Järelevalve poolt on vaja kindlasti parandada. Lisaks tundub mõistlikuna see, et looma ostmisel koolitatakse inimest poes ning ta peab allkirjaga kinnitama, et ta võtab vastutuse looma heaolu tagamise eest. Lisaks ei peaks poed müüma inimesele vale suurusega puuri ning ei peaks müüma inimesele looma, kui ta ei nõustu ostma loomale sobiva suurusega puuri.

Tiia Ariko lausus, et sel teemal peaks kindlasti korraldama ümarlaua, kus oleks erinevatel osapooltel võimalik osaleda. Hiljuti korraldas Regionaal- ja Põllumajandusministeerium ümarlaua, et arutada Euroopa Liidus kehtestatavaid aretuskoerte ja -kasside pidamise nõudeid. Oluline on jälgida, et riik ei koostaks uusi regulatsioone kõiki osapooli kaasamata.

2. Info ja muud küsimused

Infot ja muid küsimusi ei olnud.

(allkirjastatud digitaalselt)

Urmas Kruuse
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Kiia Väli
protokollija